

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата економічних наук, доцента

Скляр Євгенії Володимирівни

на дисертаційну роботу **Хоменка Олександра Анатолійовича** на тему:
«Управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

Актуальність теми дисертаційної роботи

Розвиток економіки нашої країни, в реаліях сьогодення, характеризується надмірними ризиками та загрозами для більшості підприємств загалом і для молокопереробних підприємств зокрема. Наявний економічний стан спонукає до пошуку якісно нових шляхів забезпечення сталого рівня цих підприємств на основі формування належного забезпечення їх фінансової безпеки. На сьогодні молокопереробні підприємства України перебувають в надскладних умовах, багато з них використовують застаріле обладнання, до цього часу не вирішені питання землі, великої заборгованості, сезонного характеру діяльності, що змушує шукати шляхи їх фінансового забезпечення.

За наявної нестабільності економіки важлива роль відводиться ефективному управлінню молокопереробними підприємствами, яке передбачає розроблення дієвих механізмів забезпечення достатнього рівня його економічної безпеки та її складової – фінансової безпеки. Управління фінансовою безпекою розглядається як невід’ємна складова механізму управління підприємством в цілому, спрямована на протидію як внутрішнім, так і зовнішнім загрозам його функціонування. Ефективне управління та контроль рівня фінансової безпеки молокопереробних підприємств дає змогу вчасно виявити існуючі загрози, попередити їх та розробити відповідні протидіючі заходи.

Усе вищевикладене свідчить про беззаперечну актуальність дисертаційного дослідження Хоменка Олександра Анатолійовича.

Зв'язок дисертації з науковими програмами, планами, темами

Дисертація виконана згідно з науковою тематикою економічного факультету Подільського державного аграрно-технічного університету за темами: «Розробка заходів з підвищення економічної ефективності сільськогосподарського виробництва на основі втілення досягнень науково-технічного прогресу, раціонального використання виробничого та трудового потенціалу, фінансових, інвестиційних та інформаційних ресурсів, запровадження ефективного менеджменту, застосування передових досягнень в обліку та аудиті» (ДР № 0110U005064), «Формування стратегії та пріоритетів інноваційного розвитку аграрного сектору економіки в умовах глобалізації» (ДР № 0110U007032), в межах яких автором викладені теоретико-методичні та практичні підходи до управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств, виконано аналіз стану виробництва і переробки молока, здійснено оцінку рівня фінансової безпеки молокопереробних підприємств України, розроблено складові механізми управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств та заходи щодо її забезпечення.

Обґрунтованість, достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій

Теоретичні положення, висновки та практичні рекомендації, викладені у дисертації, є науково обґрунтованими та достовірними, базуються на застосуванні загальнонаукових методів пізнання та спеціальних прийомів аналітичних досліджень, вивченні праць вітчизняних і зарубіжних вчених, законодавчих актів та нормативних матеріалів, наукових праць провідних вітчизняних і зарубіжних науковців, статистичних даних Державної служби статистики України.

Наукові положення, що знайшли відображення в дисертації Хоменка О.А. на тему «Управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств» повною мірою досліджені та обґрунтовані, про що свідчить структурна побудова та зміст роботи, а також перелік використаної наукової і довідкової літератури.

Наукова обґрунтованість положень і результатів підтверджується застосуванням широкого спектру методів економічних досліджень, нормативних матеріалів, апробацією на науково-практичних конференціях і семінарах, а також повнотою використаної інформації.

Тема дисертаційної роботи розглянута та викладена всебічно і докладно. Дану роботу позитивно характеризує системність підходу, логічна послідовність і аналіз причинно-наслідкових зв'язків, що дозволило авторові вирішити означені завдання дослідження.

Достовірність положень і висновків, сформульованих у дисертації, підкріплюється посиланнями на відповідні інформаційні джерела – наукові видання, законодавчі та нормативно-правові акти, офіційні дані.

Основний науковий здобуток поданої на розгляд дисертаційної роботи, полягає у поглибленні теоретико-методичних положень та розробці практичних рекомендацій щодо управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств.

Найбільшу наукову цінність мають такі теоретичні і методичні розробки:

1. Запропоновано науково-методичні підходи до оцінювання рівня управління фінансовою безпекою досліджуваних підприємств, які передбачають використання моделі оцінки за галузевою приналежністю та проведення аналізу таких показників як економічна та інвестиційна активність; прибутковість і оборотність; платоспроможність і склад активів; структура капіталу; обсяг грошових потоків, а також здійснення оцінки витрат та фінансової безпеки операційної діяльності; захищеності від

фінансових ризиків, потенціалу для відтворення ймовірних збитків (С. 93-102).

2. Обґрунтовано методичні засади оптимізації складу активів молокопереробних підприємств та прогнозування оптимального розміру дебіторської заборгованості, які зводяться до зниження частки дебіторської заборгованості шляхом реалізації розроблених організаційно-економічних заходів (С. 165-171, 173-176).

3. Розроблено науково-методичні підходи до застосування матриці вибору стратегії забезпечення фінансової безпеки молокопереробних підприємств, які прогнозують оцінку середньорічних темпів зміни показників чистого прибутку і витрат від настання ризикових подій, використання технології реінжинірингу бізнес-процесів, проведення експрес-аналізу результатів управління фінансовою безпекою досліджуваних підприємств за різними сценаріями розвитку (С. 181-187).

4. Запропоновано науково-практичні підходи до здійснення кластерного студіювання, які ґрунтуються на розрахунку фінансових показників, що відображають корпоративні зацікавлення, визначенні інтегрального показника та рейтингу інвестиційної привабливості. Це дало можливість згрупувати молокопереробні підприємства акціонерної форми власності у кластери за певними ознаками, зокрема: стабільного, нестабільного та кризового фінансового стану та виявити спільні ознаки управління, які формують систему і механізми управління у цих підприємствах та забезпечують досягнення визначених фінансових показників (С. 104-109).

Таким чином, зміст дисертаційної роботи засвідчує, що окресленої мети досягнуто, поставлені завдання вирішено, висновки достатньо аргументовані. Дисертантом виконано теоретично і практично цінну роботу.

Значимість дослідження для науки і практики, впровадження наукових результатів, напрями їх подальшого використання

Значимість результатів дисертаційної роботи у теоретичному аспекті полягає в тому, що обґрунтовані автором теоретичні положення, запропоновані науково-практичні рекомендації слугують підґрунтям для розробки адекватної сучасним умовам господарювання механізму управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств.

Практичне значення наукових положень, отриманих у процесі виконання дисертації Хоменка О.А., підтверджується використанням висновків і результатів дослідження, які сприяють ефективній діяльності підприємства. Саме тому наукові положення та рекомендації, отримані в ході дослідження, можуть бути використані молокопереробними підприємствами для забезпечення сталого динамічного розвитку за рахунок покращення економічних показників діяльності внаслідок впровадження системи управління фінансовою безпекою підприємств.

Результати дисертаційного дослідження щодо фінансової безпеки молокопереробних підприємств, стабілізації їх фінансового стану схвалено та застосовуються в діяльності Національної академії аграрних наук України (довідка № 10.1.4/121 від 02.10.2018 р.), в діяльності відділу агропромислового розвитку Городоцької райдержадміністрації (довідка № 68 від 05.02.2019 р.).

Практичні рекомендації щодо аналізу фінансової безпеки агропромислового виробництва, стабілізації фінансового стану і фінансової безпеки використані в діяльності Державного підприємства «Дослідне господарство «Проскурівка» інституту сільського господарства Західного Полісся Національної академії аграрних наук України (довідка № 58 від 30.06.2015 р.), Державного багатoproфільного підприємства «Урожай» (довідка № 249 від 03.10.2018 р.), Державного підприємства «Науковий інноваційно-технологічний центр Інституту кормів та сільського господарства Поділля Національної академії аграрних наук України»

(довідка № 01-06/86 від 02.10.2018 р.), ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» (довідка № 4267 від 09.10.2018 р.), ТзДВ «Дунаєвецький маслозавод» (довідка № 40 від 18.02.2019 р.).

Наукові здобутки автора також використовуються в навчальному процесі економічного факультету Подільського державного аграрно-технічного університету на кафедрі менеджменту, публічного управління та адміністрування при викладанні навчальних дисциплін «Управління підприємством у бізнес-середовищі» та «Антикризове управління» (довідка про впровадження № 71-01-1022 від 20 грудня 2018 р.).

Основні положення і результати наукових досліджень, оприлюднені автором на: Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Фактори впливу на формування та розвиток фінансової системи України» (м. Львів, 2014 р.), Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Наукові пріоритети розвитку аграрної сфери в умовах глобальних змін» (м. Тернопіль, 2014 р.), VI міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми сучасної економіки» (м. Запоріжжя, 2015 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Євроінтеграція економіки України» (м. Дніпропетровськ, 2015 р.), Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Стратегія збалансованого використання економічного, технологічного та ресурсного потенціалу країни» (м. Кам'янець-Подільський, 2015 р.), Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Актуальні проблеми міжнародного економічного співробітництва» (м. Одеса, 2015 р.), Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Науково-економічний розвиток: менеджмент, фінанси та аудит» (м. Київ, 2015 р.), Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Інноваційна інфраструктура України: стан та аналіз умов розвитку» (м. Одеса, 2015 р.), Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Аграрна наука, освіта, виробництво: європейський досвід для України» (м. Житомир, 2015 р.), Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Актуальні проблеми менеджменту: теоретичні і практичні

аспекти» (м. Кам'янець-Подільський, 2015 р.), Міжнародній науковій конференції «From the Baltic to the black sea region: the national models of economic systems» (м. Рига, 2016 р.), II Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні наукові інновації» (м. Київ, 2018 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Аграрна наука та освіта в умовах євроінтеграції» (м. Кам'янець-Подільський, 2019 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Формирование организационно-экономических условий эффективного функционирования АПК» (м. Мінск, 2019 р.).

Основні положення та пропозиції доведені автором до рівня методичних розробок і практичних рекомендацій, що спрямовані на удосконалення механізму управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств.

Повнота викладу основних результатів і положень дисертації в наукових фахових виданнях і авторефераті

Основні положення і висновки дисертації викладені у 27 наукових працях загальним обсягом 9,13 друк. арк. (з яких особисто автору належить 8,71 ум. др. арк.), з них: 1 – колективна монографія обсягом 0,79 друк. арк., з яких автору належить 0,53 друк. арк., 11 статей у наукових фахових виданнях України обсягом 5,34 друк. арк., 1 публікація в інших наукових виданнях обсягом 0,42 друк. арк., 14 – матеріалів конференцій обсягом 2,58 друк. арк., з яких автору належить 2,42 друк. арк.

Публікації автора за темою дисертації повно та адекватно розкривають її зміст. Апробація на наукових конференціях є достатньою.

Автореферат повністю відображає основні положення, висновки і рекомендації дослідження і є ідентичним з результатами дисертаційної роботи.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації та її окремих тез

В той же час, аналізуючи зміст поданої дисертації, необхідно звернути увагу на дискусійний характер окремих тез, які можуть бути предметом публічного обговорення під час офіційного захисту:

1. У дисертаційній роботі потрібно було б провести аналітичні оцінки і вплив основних тенденцій розвитку світового молочного ринку на діяльність сільськогосподарських і молокопереробних підприємств України. Це дозволило б встановити високу залежність вітчизняної молочної галузі від змінних спрямувань на міжнародному ринку молока та молочних продуктів та врахувати дану особливість при розробці стратегічних напрямів забезпечення їх фінансової безпеки та розвитку.

2. Пропозиції автора значно б виграли у разі більш деталізованого розкриття заходів удосконалення системи управління фінансовою безпекою з ранжуванням визначених заходів за їх значенням на основі анкетного опитування керівників досліджуваних молокопереробних підприємств з різних регіонів України. В умовах інтенсифікації прояву світової економічної глобалізації та посилення впливу зовнішньої конкуренції корисним було б вибудувати у дисертаційній роботі систему підготовки керівного складу за різними рівнями управління для вирішення завдань забезпечення фінансової безпеки.

3. У першому пункті наукової новизни за рівнем «набули подальшого розвитку» запропонована авторська інтерпретація поняття «управління фінансовою безпекою підприємств», яке запропоновано розглядати як цілеспрямований вплив з боку суб'єктів управління підприємством за допомогою системи принципів і методів розробки й реалізації управлінських рішень з метою забезпечення успішного функціонування підприємства в короткостроковій перспективі та захисту пріоритетних фінансових інтересів підприємства від зовнішніх та внутрішніх загроз за різними напрямками їх фінансово-господарської діяльності у довгостроковій перспективі (с. 24-25). Зважаючи на це, у експериментальній частині дисертаційного дослідження була б доцільною розробка пропозицій та прогнозів щодо різних сценаріїв реалізації стратегії адаптивного управління для окремого досліджуваного молокопереробного підприємства з урахуванням й ситуаційного підходу до менеджменту.

4. Погоджуючись із автором відносно важливості впровадження інновацій, реінжинірингу бізнес-процесів як чинників забезпечення фінансової стійкості і зміцнення конкурентоспроможності молокопереробних підприємств (с. 179-180, 186) слід зазначити, що у дисертаційній роботі доцільно було б більш детально розкрити вплив інновацій на фінансову безпеку досліджуваних підприємств та можливості її зміцнення за рахунок операційної стратегії на основі методу реінжинірингу в розрізі досліджуваних суб'єктів господарювання.

5. Загально визнаним є наявність тісного зв'язку між рівнем якості, конкурентоспроможністю і фінансовою стійкістю та безпекою, однак питання стандартизації, менеджменту якості належним чином не знайшли свого відображення при розкритті питань дисертаційного дослідження.

6. Робота містить незначні епізодичні упущення щодо трактування правових норм, термінів, оформлення бібліографічних посилань (передусім стосовно зарубіжної літератури), тлумачення мало поширених аббревіатур та запозичених словосполучень.

Однак зазначені зауваження суттєво не знижують загальної позитивної оцінки отриманих наукових результатів і можуть бути предметом фахової дискусії під час захисту дисертаційної роботи.

Відповідність дисертації встановленим вимогам

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації складає 365 сторінок комп'ютерного тексту, з яких основна частина становить 190 сторінок. Робота містить 36 таблиць, 42 рисунки, 19 додатків, список використаних джерел налічує 182 найменування, який розміщений на 16 сторінках.

Оформлення дисертації та автореферату відповідає вимогам.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Хоменка Олександра Анатолійовича на тему «Управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств» є завершеною науковою працею, в якій отримано нові науково-обґрунтовані теоретико-методичні положення та розроблені практичні рекомендації щодо управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств для забезпечення їх розвитку. Тема та зміст дисертації відповідає паспорту спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) та профілю спеціалізованої вченої ради Д 26.004.01.

Висловлені зауваження не знижують теоретичну і прикладну вагомість отриманих наукових результатів виконаного дослідження.

Автореферат дисертації ідентично відображає структуру і зміст роботи, основні положення, отримані наукові результати, сформульовані висновки і рекомендації не містять інформації, що є відсутньою у дисертаційній роботі.

Зміст дисертації та автореферату повністю відповідають вимогам МОН України та п.п. 11, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 зі змінами та доповненнями.

Викладене є достатньою підставою для присудження Хоменку Олександрю Анатолійовичу наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент, доцент кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, кандидат економічних наук

Підпис: *Скляр Є.В.*
 Учбовий секретар Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
Скляр Є.В.
 28 вересня 2019

Скляр Є.В.

Є.В. Скляр